

คู่มือการเข้าถึง สถานที่

การพัฒนาชุมชนต้นแบบอารยสถาปัตย์ ภายใต้กรอบ BCG: กรณีศึกษา ชุมชนวัดสระกำแพงใหญ่ อำเภอกุฑมพร จังหวัดศรีสะเกษ

Development of a Universal Design Community Model under the BCG Framework:
A Case Study of Wat Sa Kamphaeng Yai Community, Uthumphon Phisai District, Sisaket Province.

ผู้วิจัย

นายวรายุทธ อินอร่าม

นางสาวทิพย์สุดา ธรรมลาภากุล

หน่วยงานสนับสนุน

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

คู่มือการ เข้าถึงสถานที่

สารบัญ (Table of Contents)

: ชุมชนต้นแบบอารยสถาปัตย์ ด้วยเศรษฐกิจ BCG

- คำนำ: สร้างชุมชนที่ยั่งยืน...เพื่อทุกคน
- ความสำคัญของปัญหา
- พื้นที่ศึกษา พื้นที่ต้นแบบ
- แนวคิดในการออกแบบ
- กรอบแนวคิด
- ผลสำรวจเสียงสะท้อนจากชุมชน
- ผังแม่บทการพัฒนา
- รูปแบบการปรับปรุงพื้นที่ตามหลักอารยสถาปัตย์
- ผลลัพธ์ที่คาดหวัง/ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
- เอกสารอ้างอิง

ความต้องการเร่งด่วนที่สุด
จากเสียงของชุมชน

ห้องน้ำ
สำหรับผู้พิการ

ทางลาด
สำหรับรถเข็น

Universal Design

BCG

การออกแบบเพื่อทุกคน ควบคู่กันการพัฒมาที่ยั่งยืน

คำนำ: สร้างชุมชนที่ยั่งยืน...เพื่อทุกคน ลองจินตนาการถึงชุมชนที่คุณอาศัยอยู่...

ไม่ใช่แค่สถานที่ที่มีตึกสวยงามหรือสวนสาธารณะร่มรื่น แต่เป็นชุมชนที่เด็กเล็กๆ สามารถวิ่งเล่นได้อย่างปลอดภัย, พ่อแม่ที่เข็นรถเข็นเด็กสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก, ผู้สูงอายุสามารถเดินไปตลาดหรือพบปะเพื่อนฝูงได้ด้วยตัวเอง และผู้ที่ใช้รถวีลแชร์ก็สามารถเข้าถึงทุกบริการได้อย่างเท่าเทียม นี่คือภาพของชุมชนที่ไม่เพียงน่าอยู่ แต่ยังโอบรับและเคารพในความหลากหลายของผู้คน หรือที่เราเรียกกันว่าชุมชนที่ "ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง"

ในขณะที่เรากำลังก้าวเข้าสู่ สังคมสูงวัย (Aging Society) อย่างเต็มรูปแบบ และเผชิญกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่นับวันจะยิ่งรุนแรงขึ้น คำถามสำคัญคือ เราจะพัฒนา "ชุมชน" ของเราไปในทิศทางไหน? การพัฒนาแบบเดิมๆ ที่อาจสร้างความสะดวกสบายให้คนกลุ่มหนึ่ง แต่อาจสร้างกำแพงให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง หรือการพัฒนาที่ต้องแลกมาด้วยการทำลายสิ่งแวดล้อม ยังคงเป็นคำตอบที่ถูกต้องอยู่อีกหรือไม่?

EBOOK เล่มนี้จะนำเสนอคำตอบและทางออกที่น่าสนใจ ผ่านการผนวกรวมสองแนวคิดที่ทรงพลังเข้าไว้ด้วยกัน:

1.อารยสถาปัตย์ (Universal Design): ปรัชญาการออกแบบเพื่อ "ทุกคน" ในสังคม โดยไม่ต้องมีการดัดแปลงหรือออกแบบพิเศษ

2.BCG Model (Bio-Circular-Green Economy): โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ที่เป็นเครื่องมือในการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เราจะพาไปสำรวจว่า เมื่อหลักการออกแบบเพื่อทุกคนมาพบกับเครื่องมือการพัฒนาที่ยั่งยืน จะสามารถสร้าง "ชุมชนต้นแบบ" ที่ไม่เพียงแต่สวยงามและทันสมัย แต่ยังแข็งแกร่งจากภายใน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นพื้นที่สำหรับ "ทุกคน" อย่างแท้จริง

มาร่วมเดินทางและค้นหาพิมพ์เขียวของการสร้างชุมชนแห่งอนาคต ที่ความเท่าเทียมและความยั่งยืนสามารถเติบโตไปพร้อมกันได้ ในหนังสือเล่มนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรายุทธ อินอร่าม

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

พลิกโฉมวัดสระกำแพงใหญ่: สู่ต้นแบบการท่องเที่ยวเพื่อทุกคนด้วยแนวคิดอารยสถาปัตย์ + BCG

ความท้าทาย: เมื่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมยังไม่พร้อมสำหรับทุกคน

ปี 2576 ไทยจะมีผู้สูงอายุ

28%

ก้าวสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด

เสี่ยงสะท้อนจากผู้ใช้งาน:
2 สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการเร่งด่วนที่สุด

165 เสียง
ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

158 เสียง
ทางลาดสำหรับผู้พิการ

110 เสียง
พื้นผิวทางเดินที่ปลอดภัย

สภาพพื้นที่ปัจจุบันเต็มไปด้วยอุปสรรค
ทางเดินขรุขระ

ทางเดินขรุขระ

ขาดทางลาดและราวจับ

บันไดสูงชัน

และห้องน้ำที่ไม่ทั่วถึง

ตัวอย่างการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่

ทางออก: แผนแม่บทพัฒนา "อารยสถาปัตย์ + BCG" เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผสาน 2 แนวคิดหลัก:
การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design)
+ โมเดลเศรษฐกิจยั่งยืน (BCG)

สร้างพื้นที่ที่ทุกคนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและปลอดภัย
ควบคู่กับการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
และเศรษฐกิจชุมชน

พัฒนาพื้นที่ตามผังแม่บท 4 โซนหลัก

เป้าหมายโครงการ:
ยกระดับคุณภาพชุมชนใน 5 มิติ

วิกฤตการณ์ที่มองไม่เห็น: ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด

ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายด้านประชากรอย่างรุนแรง ปัจจุบันมีผู้สูงอายุ 14 ล้านคน และผู้พิการกว่า 2 ล้านคน รวมกับกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษอื่น ๆ เป็นจำนวนเกือบ 20 ล้านคน ที่ต้องการโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้ชีวิต

ภายในปี พ.ศ. 2576

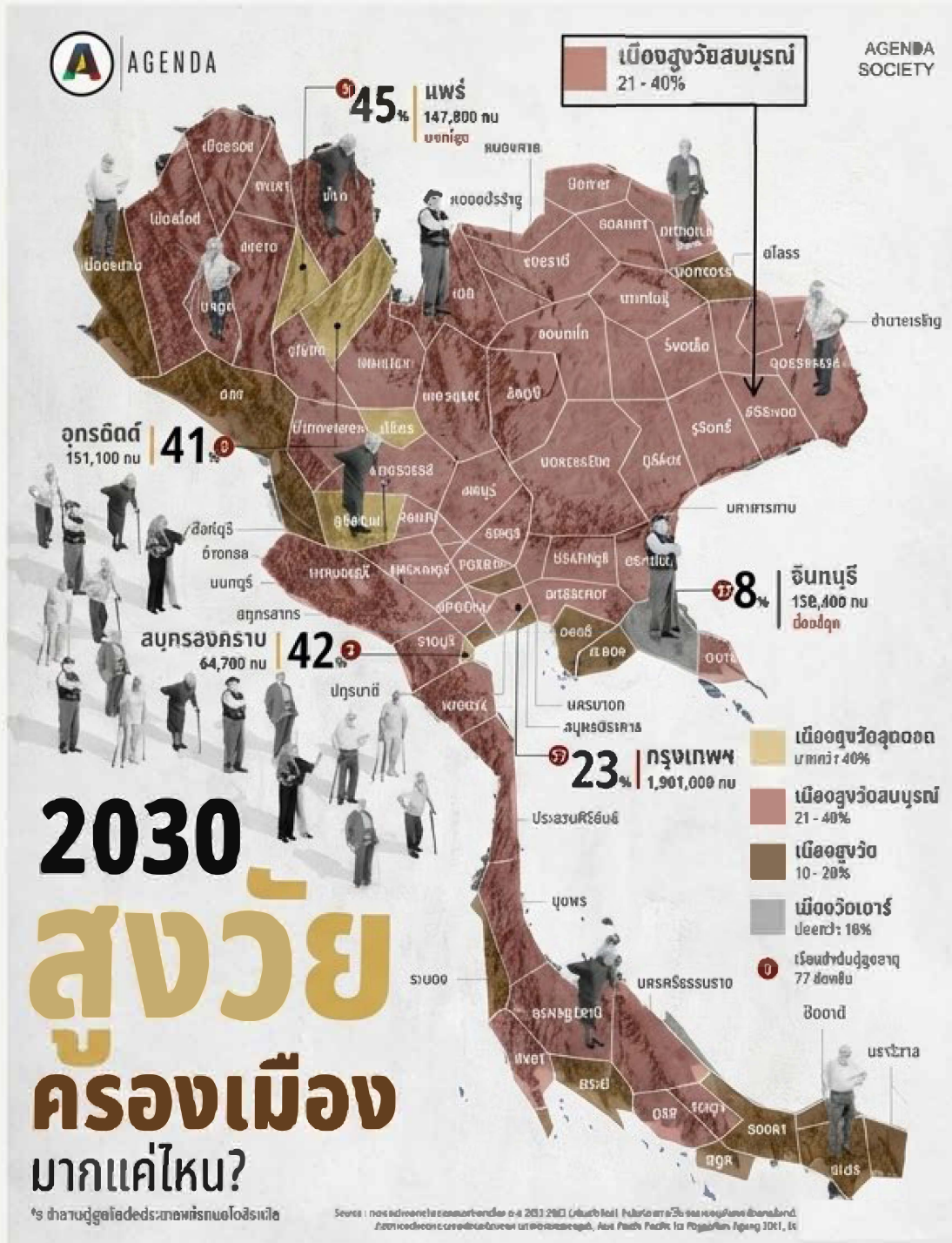
ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุถึง **28%** ของประชากรทั้งหมด เทียบเท่ากับประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบัน

ตัวเลขนี้ทำให้ไทยกลายเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุดในอาเซียนร่วมกับสิงคโปร์

โครงสร้างพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้คนจำนวนมากถูกกีดกันจากการใช้ชีวิตและเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียม

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

มรดกทางวัฒนธรรมและโอกาส ทางเศรษฐกิจที่รอการปลดล็อก: ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่

แนะนำพื้นที่

วัดสระกำแพงใหญ่ จ.ศรีสะเกษ ไม่ได้เป็นเพียงศาสนสถานที่สำคัญของชุมชน แต่ยังเป็นที่ตั้งของ "ปราสาทศรีพุกเรศวร" โบราณสถานศิลปะขอมที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัด และเป็นทีละครพศรัทธาเนื่องจากเป็นที่จำพรรษาของหลวงปู่เครื่อง สุกฤโท

ศักยภาพเชิงยุทธศาสตร์

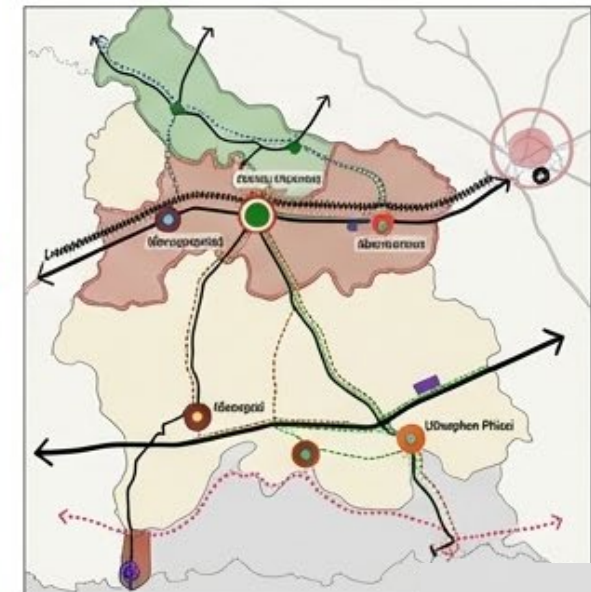
- **ศูนย์กลางอารยธรรมขอม:** ตั้งอยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวสายประวัติศาสตร์ (Tourism Route) เชื่อมโยงกลุ่มปราสาทขอมในอีสานใต้ (พิมาย, พนมรุ้ง) ไปยังนครวัด-นครธม และปราสาทวัดฤ
- **ประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้าน:** มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักในพื้นที่นานขึ้นและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน
- **ศูนย์กลางคมนาคม:** ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 226 และเส้นทางรถไฟทางคู่ในอนาคต ทำให้เข้าถึงได้สะดวก

Khmer Civilization Tourism Route

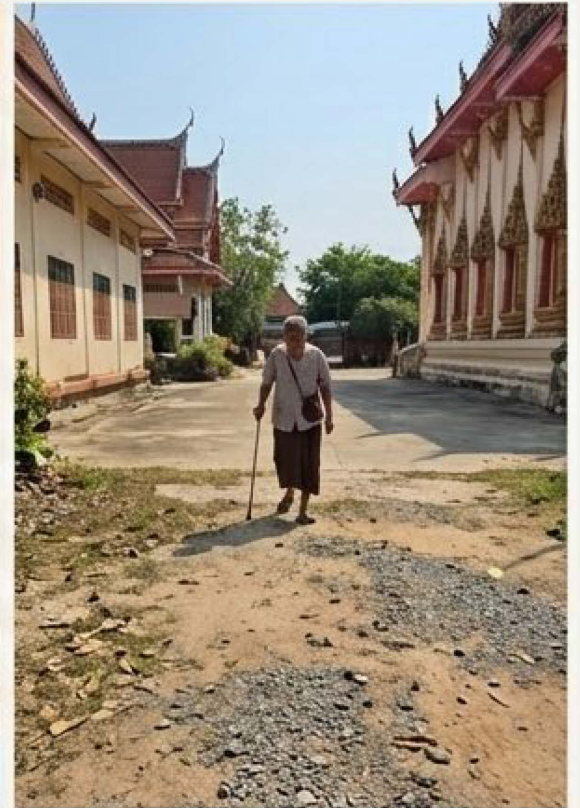
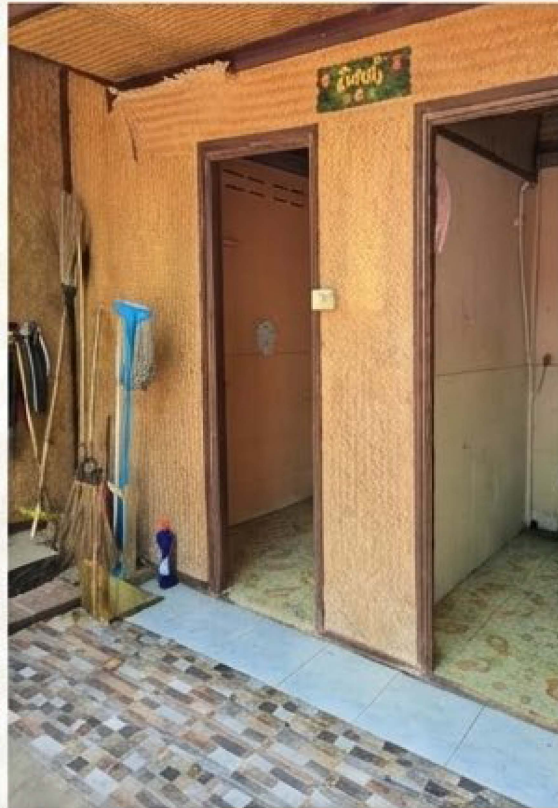
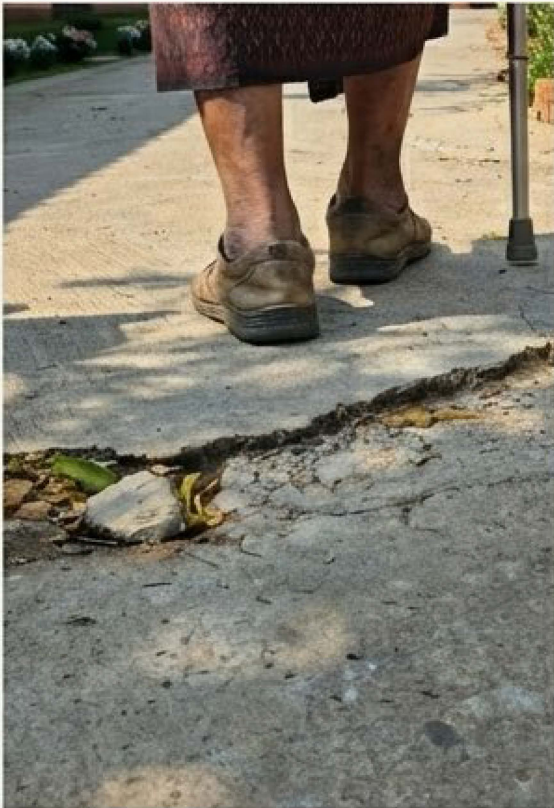

Strategic Transport & Tourism Hub

ความจริงที่ต้องเผชิญ: มรดกของชาติที่คนส่วนใหญ่เข้าไม่ถึง

แม้จะมีศักยภาพสูง แต่วัดสระกำแพงใหญ่ยังขาดการออกแบบตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) อย่างสิ้นเชิง ทำให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และนักท่องเที่ยวที่มีข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหว ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ส่วนใหญ่ได้อย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี

ทางเดินและพื้นผิว

ทางเดินแคบ พื้นผิวขรุขระ ไม่สม่ำเสมอ

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

บันไดและทางต่างระดับ

บันไดสูงชัน ไม่มีทางลาดและราวจับที่ได้มาตรฐาน

ห้องน้ำ

ไม่เพียงพอและไม่ได้ออกแบบเพื่อรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

ป้ายและข้อมูล

ขาดป้ายสัญลักษณ์ที่เป็นสากล และข้อมูลสำหรับผู้พิการทางสายตา

คำตอบคือ ‘อารยสถาปัตย์’ การออกแบบที่สร้างความเท่าเทียมเพื่อทุกคน

ให้คำนิยาม ‘อารยสถาปัตย์ (Universal Design)’ อย่างเรียบง่าย:
‘การออกแบบผลิตภัณฑ์และสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอายุและสภาพร่างกาย’

เน้นย้ำประโยชน์ที่ครอบคลุมทุกคน ไม่ใช่แค่ผู้สูงอายุหรือผู้พิการ แต่ยังรวมถึงผู้ปกครองที่ใช้รถเข็นเด็ก, ผู้ที่บาดเจ็บชั่วคราว, หรือแม้แต่นักท่องเที่ยวที่ลากกระเป๋าเดินทาง

1. Equitable Use:
ใช้ได้อย่างเท่าเทียม

2. Flexibility in Use:
ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนการใช้

3. Simple and Intuitive Use:
ใช้งานง่าย

4. Perceptible Information:
สื่อความหมายเข้าใจง่าย

5. Tolerance for Error:
รองรับการใช้งานที่ผิดพลาด

6. Low Physical Effort:
ใช้แรงน้อย

7. Size and Space for Approach and Use:
ขนาดและพื้นที่เหมาะสมกับการเข้าถึง

ขับเคลื่อนด้วย ‘BCG Model’ กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน

อธิบายว่าโครงการนี้ไม่ได้มีแค่เป้าหมายทางสังคม แต่ยังขับเคลื่อนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติ

B - Bio Economy
(เศรษฐกิจชีวภาพ)

การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชีวภาพ เช่น การนำวัสดุท้องถิ่น (ไม้ไผ่, หิน) มาใช้ ในการออกแบบที่เคารพอัตลักษณ์เดิม และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน

C - Circular Economy
(เศรษฐกิจหมุนเวียน)

การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การออกแบบที่ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้, การจัดการขยะและนำกลับมาใช้ใหม่, การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

G - Green Economy
(เศรษฐกิจสีเขียว)

การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานสะอาด (โซลาร์เซลล์), การเพิ่มพื้นที่สีเขียว, การส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

บูรณาการสู่ต้นแบบ: เมื่ออารยสถาปัตย์ผสานกับ BCG ที่วัดสระกำแพงใหญ่

สรุปวิสัยทัศน์ของโครงการ คือ การสร้าง ‘ชุมชนต้นแบบ’ ที่มีคุณลักษณะครบถ้วน:

เท่าเทียมและเข้าถึงได้ (Inclusive):
ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสังคมได้โดยไม่มีอุปสรรค

มั่งคั่งทางวัฒนธรรม (Culturally Rich):
การพัฒนาที่เคารพและส่งเสริมมรดกทางประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ท้องถิ่น

เข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (Economically Vibrant): สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ชุมชน ผ่านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmentally Responsible): การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว

การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดเพื่อการออกแบบที่ตรงจุด

จุดแข็ง (Strengths)

- เป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียง
- เป็นศูนย์กลางศรัทธาและกิจกรรมของชุมชน
- มีพื้นที่หลากหลายที่สามารถพัฒนาได้

จุดอ่อน (Weaknesses)

- โครงสร้างพื้นฐานไม่รองรับหลักอารยสถาปัตย์
- ทางเข้า-ทางเดินไม่สะดวกและปลอดภัย
- ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ และที่จอดรถสำหรับผู้พิการ

โอกาส (Opportunities)

- นโยบายภาครัฐ "Tourism for All" และการส่งเสริม BCG
- กระแสสังคมที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม
- สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและต้นแบบของจังหวัด

อุปสรรค (Threats)

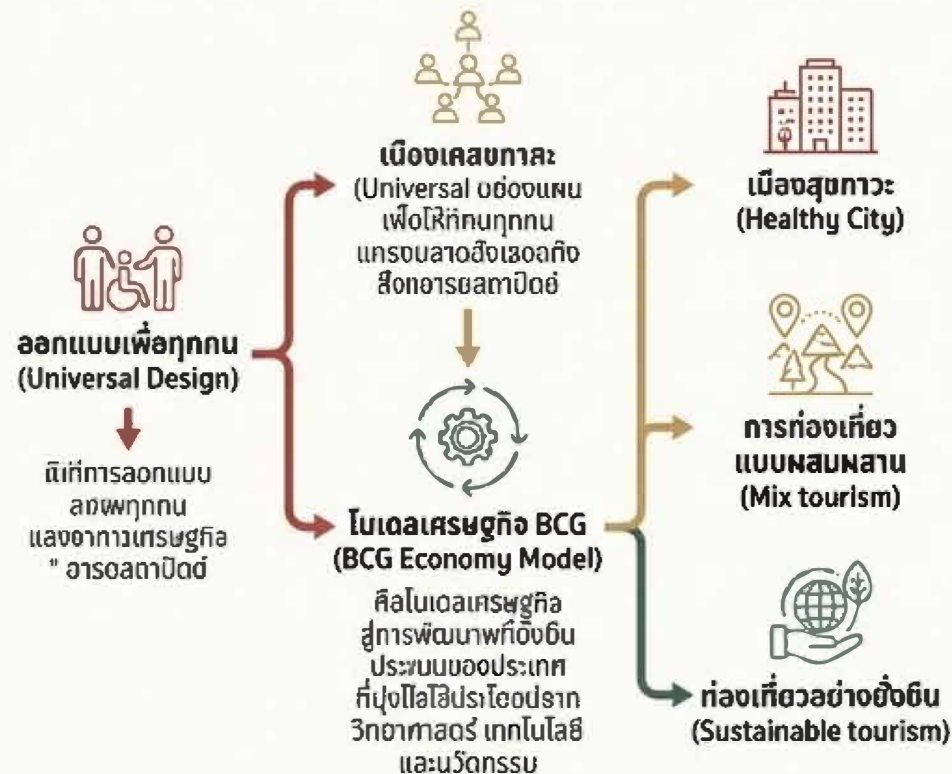
- ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบในการปรับปรุงโบราณสถานของกรมศิลปากร
- ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนา
- อาจมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมดั้งเดิม

พิมพ์เขียวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและเท่าเทียม: การบูรณาการ "อารยสถาปัตย์" เข้ากับโมเดลเศรษฐกิจ "BCG"

กรอบแนวคิดที่ 1: อารยสถาปัตย์ (Universal Design - UD)

คือการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวก เพื่อใ้ทุกคน (All for One) สามารถเข้าถึง
และใช้งานได้อย่างสะดวก ปลอดภัย และเท่าเทียมกัน
โดยไม่ต้องมีการดัดแปลงพิเศษ

- 1. Equitable Use
- 2. Flexibility in Use
- 3. Simple and Intuitive Use
- 4. Perceptible Information
- 5. Tolerance for Error
- 6. Low Physical Effort
- 7. Size and Space for Approach and Use

กรอบแนวคิดที่ 2: โมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Economy Model)

คือโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ
ที่มุ่งใ้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และนวัตกรรม

B (Bio Economy)

เศรษฐกิจชีวภาพ - การใช้วัสดุจากธรรมชาติ
ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

C (Circular Economy)

เศรษฐกิจหมุนเวียน - การจัดการขยะ
การนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่

G (Green Economy)

เศรษฐกิจสีเขียว - การใ้พลังงานสะอาด
การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เสียงสะท้อนจากชุมชน: อะไรคือสิ่งที่จำเป็นเร่งด่วนที่สุด?

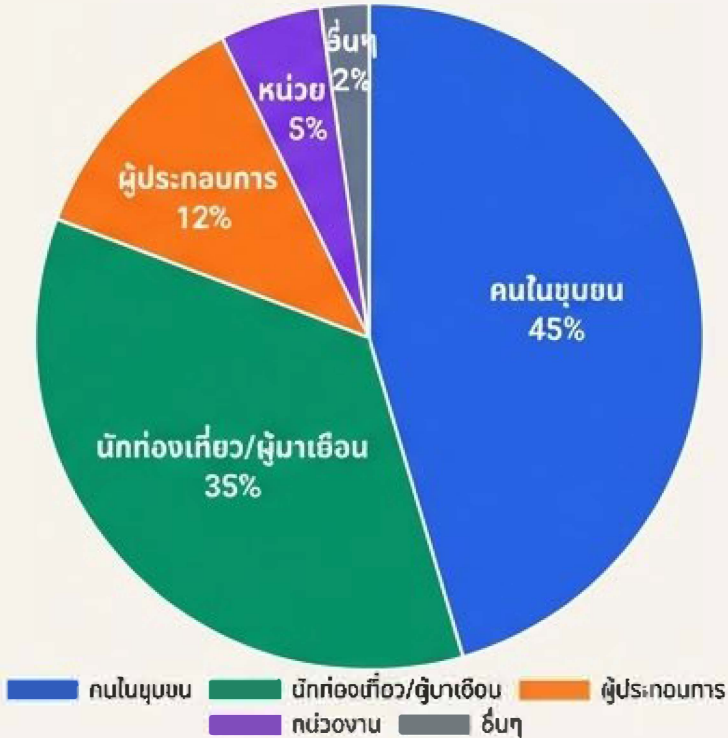
จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 201 คน ซึ่งประกอบด้วยคนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ พบว่าความต้องการด้านอารยสถาปัตย์มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน

สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรพัฒนาเป็นอันดับแรก

อ้างอิงจากข้อมูลใน <IMAGE 0>

สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

อ้างอิงจากข้อมูลใน <IMAGE 1>

Key Takeaway: ผลสำรวจชี้ชัดว่าโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเข้าถึง (Accessibility) และสุขอนามัย (Hygiene) เป็นสิ่งที่ชุมชนให้ความสำคัญสูงสุด ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการจัดลำดับความสำคัญของแผนแม่บท

ผังแม่บทการพัฒนา: พลิกโอมวัดสระกำแพงใหญ่ สู่ชุมชนต้นแบบเพื่อคนทั้งมวล

1. โซนศาสนสถานและที่ปฏิบัติธรรม (Sacred & Practice Zone)

ปรับปรุงการเข้าถึงพระอุโบสถ, วิหาร, และตัว
ปราสาท โดยเคารพคุณค่าทางประวัติศาสตร์

2. โซนโครงสร้างพื้นฐานอารยสถาปัตย์ (UD Infrastructure Zone)

สร้างเส้นทางเดินที่เชื่อมโยงทุกพื้นที่
(Accessible Route), ห้องน้ำอารยสถาปัตย์,
และที่จอดรถสำหรับผู้พิการ

3. โซนพลังงานสะอาดและเศรษฐกิจหมุนเวียน (Clean Energy & Circular Economy Zone)

ติดตั้งโซลาร์เซลล์, จุดคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล,
และพื้นที่สวนสมุนไพร

4. โซนเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Community Economy & Sustainable Tourism Zone)

จัดพื้นที่ตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน (BCG Market)
และพื้นที่จัดกิจกรรมวัฒนธรรม

MASTER PLAN

0 25 50 100 200

SCALE BAR 1:1250

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

ผังแม่บทการพัฒนา: ภาพอนาคตของชุมชนต้นแบบวัดสระกำแพงใหญ่

จากข้อมูลทั้งหมด ได้นำมาสู่การออกแบบผังแม่บท (Master Plan) ที่บูรณาการทุกมิติเข้าด้วยกัน โดยเน้นการสร้างเครือข่ายเส้นทางสัญจรแบบวงแหวนที่เชื่อมโยงทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง

โซนศาสนสถานและโบราณสถาน:
ปรับปรุงทางเดินโดยรอบด้วยหลักการ
'ปรับปรุงอย่างอ่อนน้อม'
(Sensitive Adaptation)

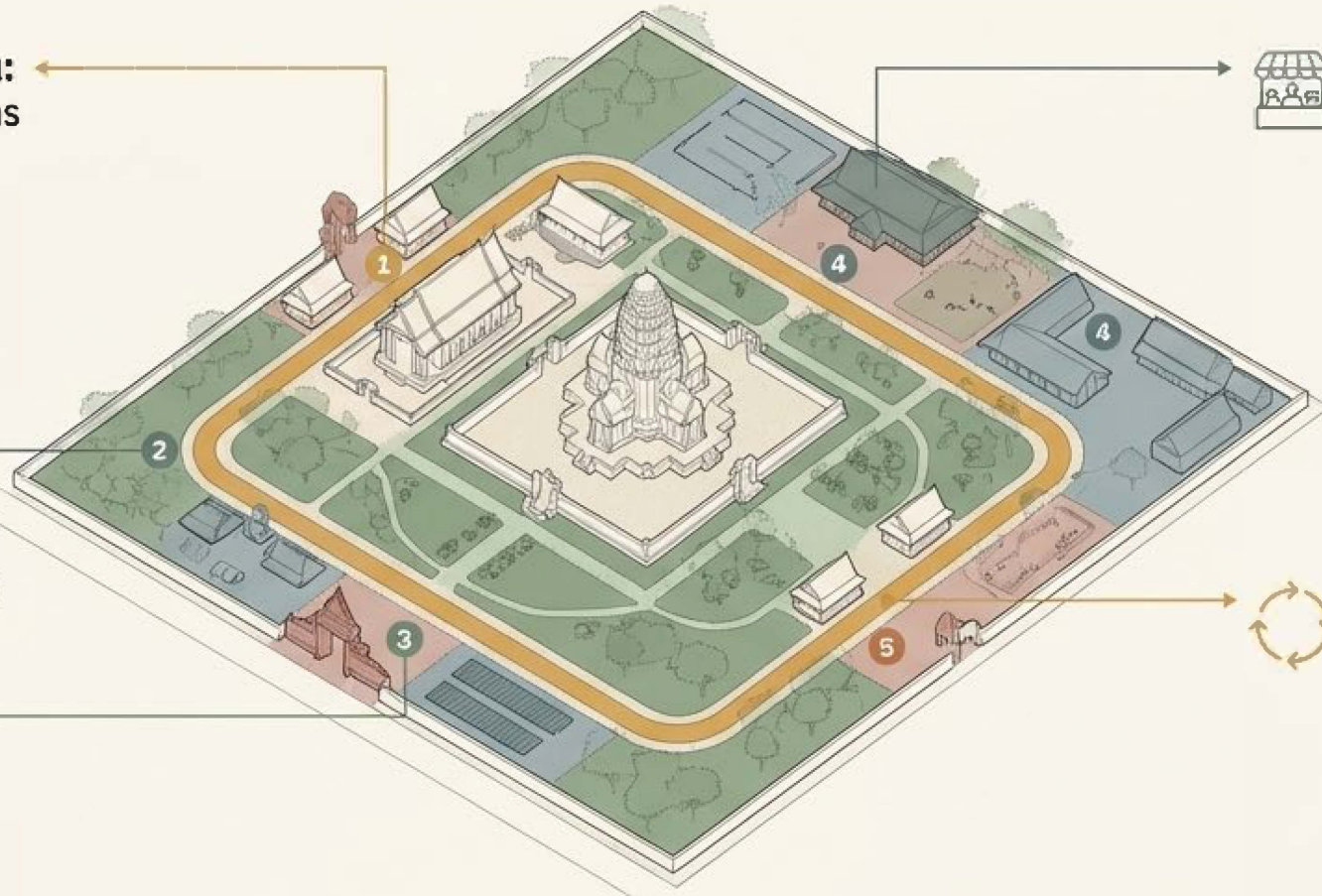
**โซนเศรษฐกิจชุมชนและการ
ท่องเที่ยว:**
ที่ตั้งของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว,
ลานกิจกรรม, และพื้นที่
จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

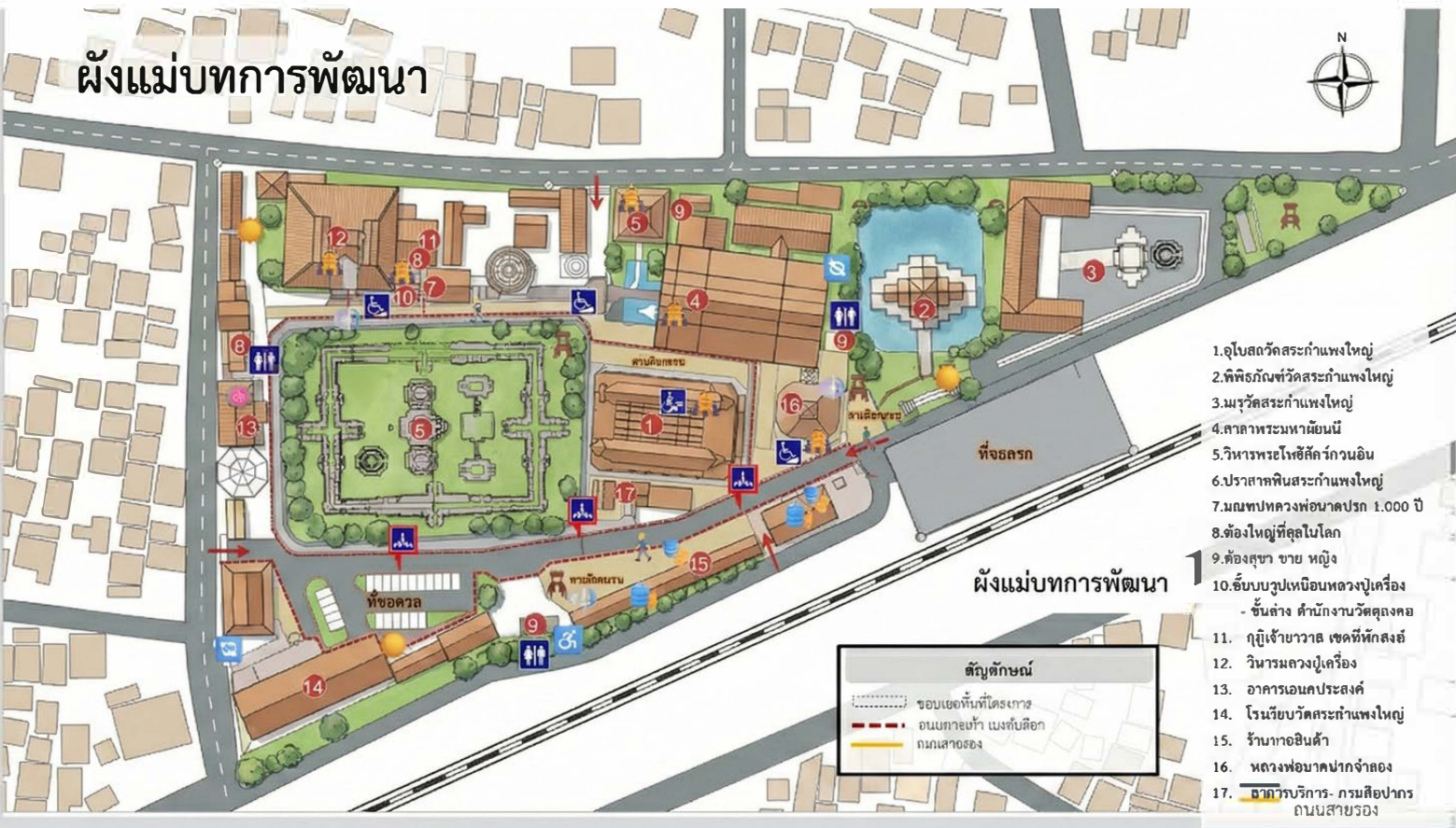
**โซนโครงสร้างพื้นฐาน
อารยสถาปัตย์:**
ตำแหน่งของห้องน้ำเพื่อทุกคน,
ทางลาดหลัก, และที่จอดรถคนพิการ

**โซนพลังงานสะอาดและ
เศรษฐกิจหมุนเวียน:**
พื้นที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์
และจุดจัดการขยะครบวงจร

**แกนสัญจรหลัก
(Main Circulation Loop):**
เส้นทางวงแหวนที่เชื่อมทุกโซน
เข้าด้วยกัน เป็นทางเดินที่ทุกคน
เข้าถึงได้

- 1. โซนศาสนสถานและพื้นที่ปฏิบัติธรรม**

 - พระอุโบสถ/วิหาร: มีทางลาด ทางเดิน และป้ายอักษรเบรลล์
 - ศาลาปฏิบัติธรรม: มีพื้นที่รองรับผู้ใช้รถเข็น
 - ลานทำบุญ: มีที่นั่งสำหรับทุกกลุ่มประชากร

2. โซนโครงสร้างพื้นฐานอารยสถาปัตย์

 - เส้นทางเดินเท้าที่เชื่อมต่อทุกพื้นที่: ทางลาด, ทางเดินกว้างพอสำหรับรถเข็น
 - ห้องน้ำอารยสถาปัตย์: รองรับผู้สูงอายุและผู้พิการ
 - ระบบเสียงนำทางและป้ายข้อมูลอักษรเบรลล์
- 3. โซนพลังงานสะอาดและเศรษฐกิจหมุนเวียน**

 - โซลาร์เซลล์ สำหรับไฟฟ้าในวัด
 - พื้นที่สีเขียวและสวนสมุนไพร
 - จุดคัดแยกขยะและปุ๋ยหมัก

4. โซนเศรษฐกิจชุมชนและท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

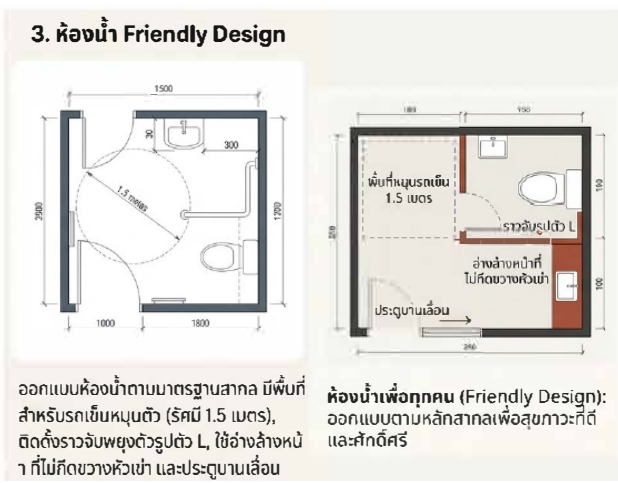
 - ตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน (BCG Market)
 - พื้นที่จัดกิจกรรมวัฒนธรรมและเรียนรู้
- สัญลักษณ์**

 - ขอบเขตพื้นที่โครงการ
 - ถนนทางเข้า-ออก
 - ถนนสายรอง
- เกณฑ์ที่ 1: อารยสถาปัตย์ (Universal Design - UD)**

 - ทุกคนเข้าถึงได้ (Accessibility)
 - ใช้งานง่าย (Usability)
 - ปลอดภัย (Safety)
 - ยืดหยุ่น (Flexibility)
 - เท่าเทียม (Equity)

เกณฑ์ที่ 2: BCG Model

 - B (Bio Economy): เกษตรยั่งยืน, ใช้ทรัพยากรชีวภาพคุ้มค่า, ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - C (Circular Economy): ลด-ใช้ซ้ำ-รีไซเคิล, ระบบหมุนเวียน
 - G (Green Economy): พลังงานสะอาด, พื้นที่สีเขียว, ลดมลพิษ

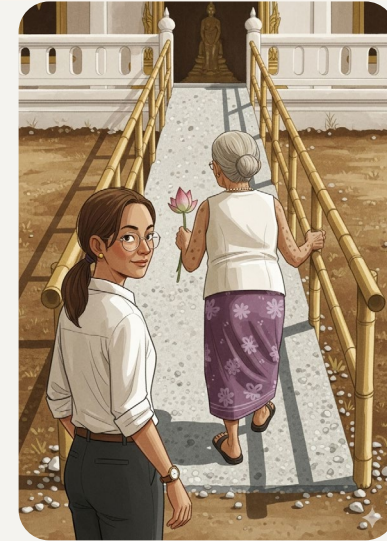

จากแนวคิดสู่การออกแบบที่จับต้องได้: ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่ตามหลักอารยสถาปัตย์

1. ทางลาด “สะพานบุญ”

ออกแบบทางลาดที่เชื่อมพื้นที่ต่างระดับ
โดยใช้วัสดุท้องถิ่นตามแนวคิด BCG
และออกแบบให้กลมกลืนกับภูมิทัศน์เดิม
ความชันไม่เกิน 1:12 พร้อมราวจับสองระดับ

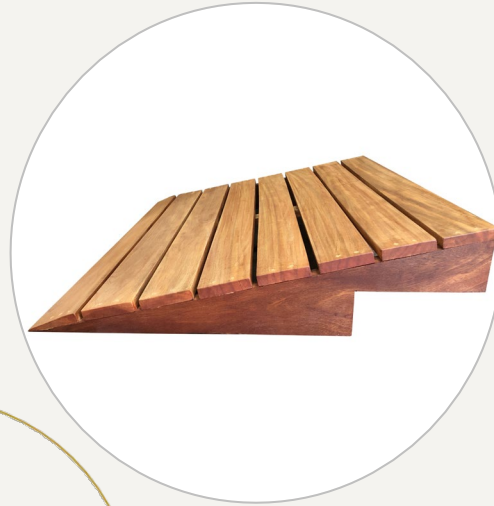
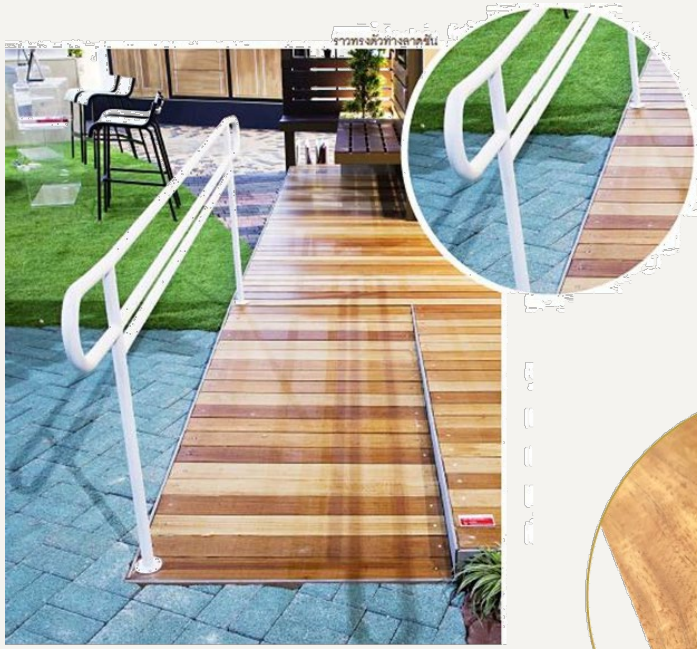

ทางลาดสะพานบุญ
โดยใช้วัสดุ ท้องถิ่น BCG

ทางลาดเข้าสู่อุโบสถ พื้นทางลาดทากจากพลาสติกรีไซเคิลผสมกรวดในท้องที่ ราวจับทากจากไม้ไผ่ขัด
มันวาววับ สวยงามและแข็งแรง

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

จากแนวคิดสู่การออกแบบที่จับต้องได้: ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่ตามหลักอารยสถาปัตย์

ทางลาดเข้าสู่อุโบสถ พื้นทางลาดทากจากพลาสติกรีไซเคิลผสมกรวดในท้องที่ ราวจับทากจากไม้ไผ่ขัด
มันวาวเรียบ สวยงามและแข็งแรง

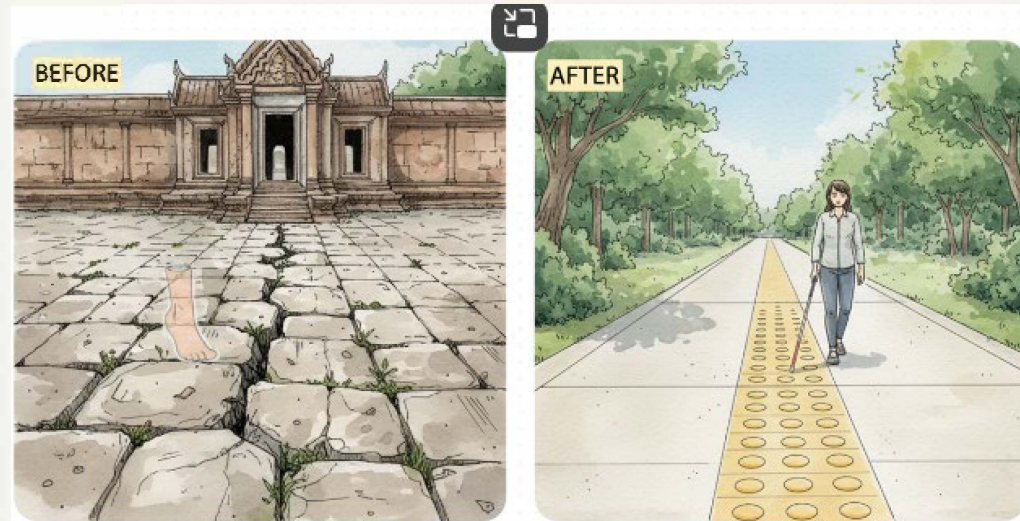
ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

จากแนวคิดสู่การออกแบบที่จับต้องได้: ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่ตามหลักอารยสถาปัตย์

2. ทางเดินเพื่อทุกคน

ปรับปรุงพื้นผิวทางเดินให้เรียบ กว้าง และต่อเนื่อง ติดตั้ง "เบรลล์บล็อก" (Braille Block) เพื่อนำทางผู้พิการทางสายตาในเส้นทางหลัก

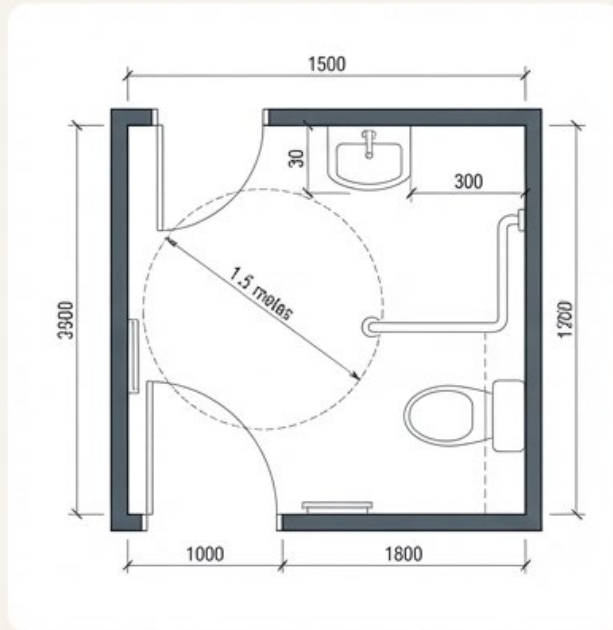

อธิบายว่าการออกแบบไม่ได้มุ่งเน้นแค่ประโยชน์ใช้สอย แต่ยังบูรณาการ 'อัตลักษณ์ท้องถิ่น' เข้ากับหลักอารยสถาปัตย์ เพื่อให้การพัฒนาไม่แปลกแยกจากบริบทเดิม

จากแนวคิดสู่การออกแบบที่จับต้องได้: ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่ตามหลักอารยสถาปัตย์

3. ห้องน้ำ Friendly Design

ออกแบบห้องน้ำตามมาตรฐานสากล มีพื้นที่สำหรับรถเข็นหมุนตัว (รัศมี 1.5 เมตร), ติดตั้งราวจับพยุงตัวรูปตัว L, ใช้อ่างล้างหน้า 1 ที่ที่ไม่ขัดขวางหัวเข้า และประตูบานเลื่อน

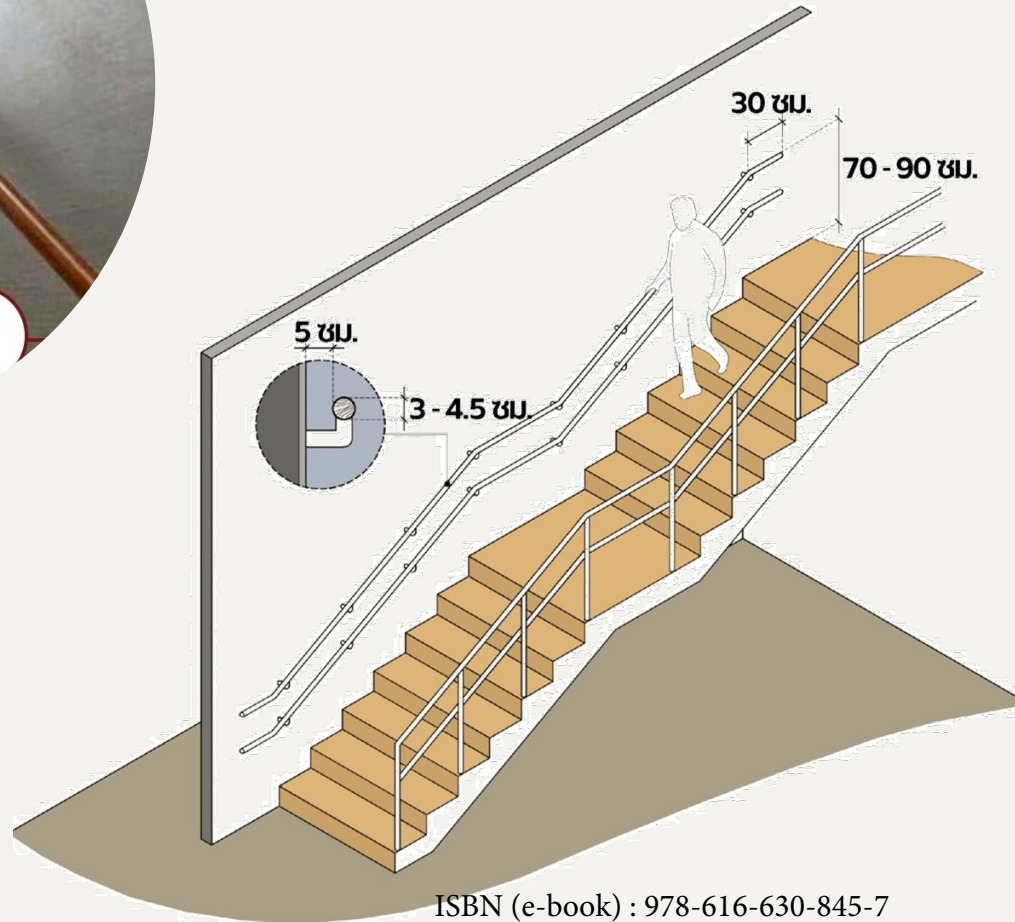
ห้องน้ำเพื่อทุกคน (Friendly Design): ออกแบบตามหลักสากลเพื่อสุขภาวะที่ดี และศักดิ์ศรี

จากแนวคิดสู่การออกแบบที่จับต้องได้: ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่ตามหลักอารยสถาปัตย์

4.ราวจับ BCG

ราวจับทางขึ้น อุโบสถ
หรือสถานที่สำคัญ ใช้
ราวไม้ไผ่

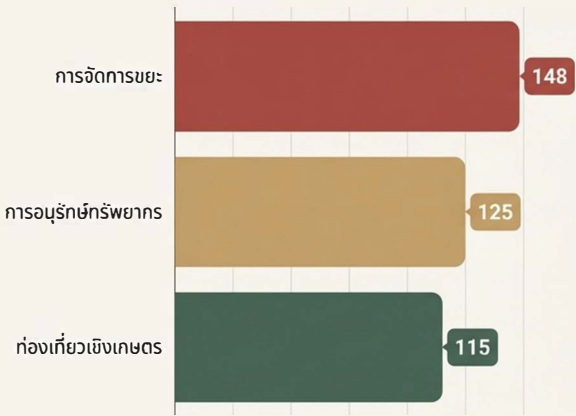

- **การเลือกใช้วัสดุ (Bio-Economy):** ส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ หรือหิน ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น
- **การออกแบบลดรอย:** นำลดรอยจากกับหลังหรือศิลปะขอมโบราณมาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบใหม่ เช่น ราวจับ หรือลายบนพื้นผิวทางเดิน เพื่อสร้างความต่อเนื่องทางสุนทรียะ

ขับเคลื่อนด้วยโมเดล BCG: สร้างความยั่งยืนให้ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ผลสำรวจความต้องการด้าน BCG

แนวทางการประยุกต์ใช้ BCG ในผังแม่บท

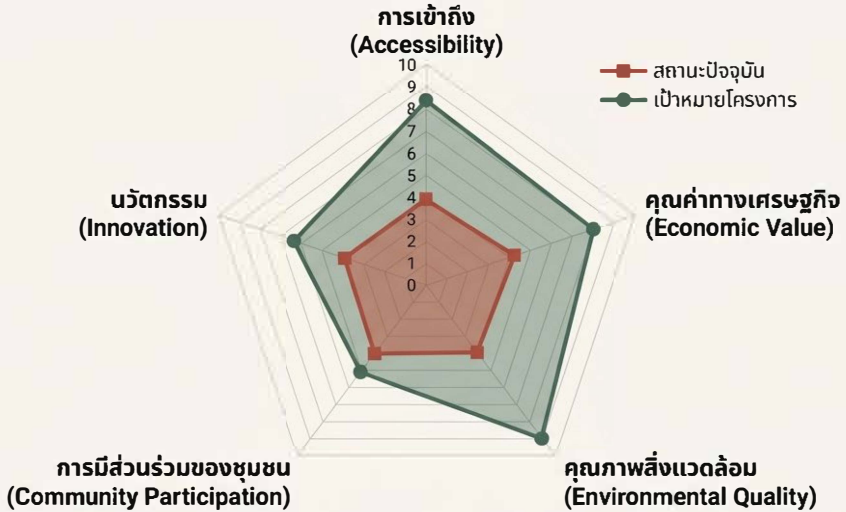
เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio)
ส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น (เช่น ไม้ไผ่) ในการก่อสร้าง พัฒนาสวนสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างรายได้

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular)
จัดตั้งจุดคัดแยกขยะที่ชัดเจนทั่วบริเวณวัด ส่งเสริมการนำเศษอาหารและใบไม้ไปทำปุ๋ยหมัก

เศรษฐกิจสีเขียว (Green)
ติดตั้งระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell) สำหรับไฟส่องสว่าง ออกแบบพื้นที่สีเขียวเพื่อเพิ่มร่มเงาและลดอุณหภูมิ

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง: การยกระดับศักยภาพชุมชนใน 5 มิติ

การดำเนินโครงการตามผังแม่บทจะช่วยยกระดับชุมชนวัดสระกำแพงใหญ่จากสถานะปัจจุบันไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย: ขับเคลื่อนต้นแบบสู่การปฏิบัติจริง

เพื่อให้การพัฒนาเกิดผลอย่างยั่งยืนและสามารถขยายผลได้ จำเป็นต้องมีนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจนใน 6 ด้านหลัก

กลไกความร่วมมือ: ใครคือผู้ขับเคลื่อนนโยบาย?

ด้านการก่อสร้างและปรับปรุงกายภาพ

- ผู้ดำเนินการหลัก: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลสระกำแพงใหญ่)
- ผู้สนับสนุนด้านเทคนิค: สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด

ด้านการอนุรักษ์และอนุญาต

- ผู้อนุญาตและกำกับ: กรมศิลปากร (กำหนดรูปแบบและจุดติดตั้งที่ไม่กระทบโบราณสถาน)
- ผู้ประสานงาน: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

ด้านมาตรฐานและการท่องเที่ยว

- ผู้ให้คำปรึกษา UD: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)
- ผู้รับรองมาตรฐาน: กรมการท่องเที่ยว, อย. ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

- พี่เลี้ยงจัดตั้งกลุ่ม: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด (พช.)
- ผู้อำนวยการกระบวนการ: สถาบันการศึกษาในพื้นที่

พลิกโฉมวัดสระกำแพงใหญ่: สู่ต้นแบบการท่องเที่ยวเพื่อทุกคนด้วยแนวคิดอารยสถาปัตย์ + BCG

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

ความท้าทาย: เมื่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมยังไม่พร้อมสำหรับทุกคน

ทางออก: แผนแม่บทพัฒนา "อารยสถาปัตย์ + BCG" เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ปี 2576 ไทยจะมีผู้สูงอายุ
28% ก้าวสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด

เสี่ยงสะท้อนจากผู้ใช้งาน:
2 สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการเร่งด่วนที่สุด

165 เสียง
ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

158 เสียง
ทางลาดสำหรับรถเข็น

110 เสียง
พื้นผิวทางเดินที่ปลอดภัย

สภาพพื้นที่ปัจจุบันเต็มไปด้วยอุปสรรค
ทางเดินขรุขระ

ทางเดินขรุขระ

ขาดทางลาด
และราวจับ

บันไดสูงชัน

และห้องน้ำ
ที่ไม่เป็นมิตรกับผู้พิการ

ผสาน 2 แนวคิดหลัก:
การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design)
+ โมเดลเศรษฐกิจยั่งยืน (BCG)

สร้างพื้นที่ที่ทุกคนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและปลอดภัย
ควบคู่กับการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
และเศรษฐกิจชุมชน

พัฒนาพื้นที่ตามผังแม่บท 4 โซนหลัก

1. ศาสนสถาน
2. โครงสร้างพื้นฐานอารยสถาปัตย์
3. พลังงานสะอาดและเศรษฐกิจชุมชนเวียน
4. เศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว

เป้าหมายโครงการ:
ยกระดับคุณภาพชุมชนใน 5 มิติ

จากปราสาทของทุกคน สู่ชุมชนต้นแบบเพื่อคนทั้งมวล

วิสัยทัศน์ : โครงการพัฒนาชุมชนวัดสระกำแพงใหญ่ ไม่ได้เป็นเพียงการปรับปรุงทางกายภาพ แต่คือการสร้างต้นแบบ (Prototype) ที่พิสูจน์ว่า มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าสามารถอยู่ร่วมกับการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืนได้ การบูรณาการอารยสถาปัตย์เข้ากับโมเดล BCG จะทำให้ที่นี่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่ายกย่องที่สำคัญสำหรับชุมชนอื่น ๆ ทั่วประเทศ ในการขับเคลื่อนนโยบาย "การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล" (Tourism for All) ให้เกิดขึ้นจริง

ISBN (e-book) : 978-616-630-845-7

เอกสารอ้างอิงและข้อมูลโครงการ

บรรณานุกรมหลัก

- **สำนักงานสถิติแห่งชาติ** (2567). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย.
- **กรมโยธาธิการและผังเมือง** (2560). รายงานการศึกษาผังนโยบายการพัฒนาพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.
- **ข้อเสนอ BCG in Action** (2562). โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (2556). คู่มือการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ.

ข้อมูลโครงการวิจัย

ชื่อโครงการ: การพัฒนาชุมชนต้นแบบอารยสถาปัตย์ ภายใต้กรอบ BCG: กรณศึกษาชุมชนวัดสระกำแพงใหญ่

หัวหน้าโครงการ: นายวรายุทธ อินอร่าม

ได้รับการสนับสนุนโดย: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

